

Bp Ignacy D e c. *Słodkie jarzmo i lekkie brzemię. Rekolekcje dla kapłanów wygłoszone w Przemyślu w dniach 6-9 lipca 2011 roku*. Świdnica: Wydawnictwo Diecezji Świdnickiej 2013 ss. 132 + 2. ISBN: 978-83-63964-16-0.

Autor prezentowanego zbioru konferencji rekolekcyjnych jest znany w całej Polsce m.in. jako profesor i rektor Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, a od 2004 r. biskup świdnicki. Jest wybitnym głosicielem słowa Bożego, autorem 28 tomów homilii, kazań i konferencji z serii „Siejba słowa Bożego” (1996-2014). Prezentowana nowa publikacja zawiera konferencje i homilie rekolekcyjne, które Ksiądz Biskup wygłosił do kapłanów archidiecezji przemyskiej w dniach 6-9 lipca 2011 r. w kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Trzeba zaznaczyć, że publikowanie rekolekcji należy raczej do rzadkości, tym bardziej rekolekcji kapłańskich głoszonych przez biskupa. Dlatego napęłnia radością oryginalny pomysł wydania takich rekolekcji. Tekst uzyskany z nagrań, które w całości sporządzili klerycy wspomnianego Seminarium Duchownego (s. 10), autor odpowiednio zredagował i autoryzował, a książkę zadedykował „Kapłanom Archidiecezji Przemyskiej” (s. 5). Przedmowę napisał ks. abp Józef Michalik, który m.in. stwierdził: „Ks. Biskup Świdnicki Ignacy Dec, parafianin leżajski, jest znanym sługą słowa, wprost niestrudzonym kaznodzieją i rekolekcjonistą. To prawda, że otrzymał od Pana liczne talenty i zdolności, ale stał się niestrudzonym orędownikiem Bożych spraw w swojej i w naszej diecezji, podejmując różne posługi [...]; troska o dusze ludzkie – jest pasją jego życia. Rekolekcje dla kapłanów przemyskich są tego przykładem jako jedna z jego kilkudziesięciu kaznodziejskich książek. Całym sercem dziękujemy za ten kolejny dar!” (s. 8). Pouczające jest też „Słowo od autora”, który tak napisał o rekolekcjach: „Są one ważnym elementem formacji stałej (*formatio permanens*), do której są zobowiązani wszyscy kapłani, biskupi i osoby życia konsekrowanego” (s. 9). Ks. abp Michalik zaprosił ks. bpa Deca do wygłoszenia rekolekcji, a ks. bp Dec tę propozycję przyjął jako wielki zaszczyt, zobowiązanie i okazję do spłacenia przynajmniej po części długu wdzięczności wobec archidiecezji przemyskiej, z której pochodzi (s. 9).

Pragnę zaznaczyć, że piszę o tych rekolekcjach również jako ich uczestnik i słuchacz, co tym bardziej wpływa na pozytywną ocenę tych ćwiczeń. Podobne są głosy innych uczestników, gdyż księża zawsze chętnie słuchają nauk doświadczonych rekolekcjonistów, do których należy ks. bp Dec.

Sam tytuł publikacji zaczerpnięty został z Ewangelii i opiera się na słowach Chrystusa: „Albowiem słodkie jest moje jarzmo, a moje brzemie lekkie” (Mt 11, 30). Rozpoczynając rekolekcje, ks. biskup cytuje te słowa Chrystusa i w pierwszej konferencji mówi: „Z pewnością trudno by znaleźć piękniejsze i właściwsze słowa na początek naszej drogi rekolekcyjnej niż to wezwanie, zapraszające nas do przyjscia do Tego, który nas obdarzył powołaniem prezbiteratu, który wszczepił nas w swoje kapłaństwo” (s. 11). Rekolekcje są czasem pokrzepienia i odnowienia komunii z Bogiem; ich program zawiera się w trzech słowach: wdzięczność, uznanie porażek, modlitwa. Tak pojęte ćwiczenia duchowe są lekarstwem przeciwko rutynie (s. 11-17).

Biskup diecezjalny ze swego powołania jest ojcem i wychowawcą kapłanów, często spotyka się z nimi i bardzo zależy mu na poziomie ich duchowości. Można też powiedzieć, że dobrze zna kapłanów, ich problemy i potrzeby, wzloty i upadki, zwycięstwa i porażki. Miłuje kapłanów jak ojciec i zwraca się do nich z przyjacielskim słowem, aby ich podnieść na duchu i zapalić do walki o Królestwo Boże. Jakie zatem jest to słowo, czym wyróżniają się rekolekcje kapłańskie ks. bpa Deca? W konferencji II pasterz przybliży uczestnikom „Tajemnicę powołania” (s. 19-27), w którym wyróżnia powołanie do życia, Kościoła i kapłaństwa. Powołanie kapłańskie jest darem i tajemnicą, wymaga wyrzeczenia i wdzięczności za to obdarowanie; powinno także odznaczać się troską o życie i o ludzi chorych. Konferencja III dotyczy daru wiary (s. 29-39), którą trzeba ciągle odnawiać, gdyż jest darem i zadaniem, tajemnicą i zawierzeniem Bogu. Stąd wielkie znaczenie ma świadectwo wiary, jej powszechność, ukazywanie, że prowadzi do niej wychowanie, droga kosmologiczna, antropologiczna i egzystencjalna. Kapłan to świadek wiary i wychowawca zatroskany o jej poziom w Kościele i narodzie. Konferencja IV dotyczy modlitwy (s. 41-46), a wielkie dla niej znaczenie ma przesłanie liturgii słowa oraz przykład Chrystusa, wielkich kapłanów i wybitnych ludzi. Zauważyć jednak należy, że tu po punkcie 2. następuje punkt 4. „Modlitwa podtrzymująca wiarę” (s. 44-46). Prawdopodobnie jest to błąd w numeracji, a nie brak treści punktu 3; raczej punkt 4 powinien mieć nr 3. W konferencji V pt. „Wprowadzenie do koronki do miłosierdzia Bożego” (s. 47-53), autor omawia: 1. Trzy pory modlitwy; 2. Miłość miłosierną; 3. Etapy objawienia się miłosierdzia Bożego; 3. Odpowiedź człowieka na miłosierdzie Boga. Konferencja VI pt. „Posługa słowa Bożego” dotyczy: 1. Dewaluacji słowa ludzkiego; 2. Funkcji słowa Bożego; 3. Obowiązków kapłana względem Bożego słowa; 4. Wypełniania słowa Bożego; 5. Uwag praktycznych. W konferencji VII autor omawia sakramentalną posługę kapłana (s. 65-73), a w niej: Znaki działania Boga i Jego łaski; Eucharystię i jej aspekty. Nauczając zaś w konferencji VIII o sakramencie pokuty (s. 75-86), mówi o wezwaniu do nawrócenia, jego etapach oraz o księdzu jako szafarzu i peni-

tencie tego sakramentu. Konferencja IX dotyczy „Zwycięstwa nad złem mocą Bożego błogosławieństwa” (s. 87-93), w tym znaczenia modlitwy, obecności zła w świecie i potrzeby potwierdzania czynem głoszonego słowa. Z kolei konferencje X-XII dotyczą trzech rad ewangelicznych: ubóstwa (X, s. 95-101), czystości (XI, s. 103-111) i posłuszeństwa (XI, s. 113-123). Wskazując na znaczenie tych rad w życiu kapłana i na środki potrzebne do ich wypełniania, ks. bp Dec zwraca także uwagę na aktualne przeszkody w praktykowaniu tych cnót.

Kończowa, czyli XIII konferencja, stanowi „Podsumowanie rekolekcji” (s. 125-131) i zawiera punkty: 1. Streszczenie ich programu; 2. Maryja wzorem kroczenia drogą Pańską, czego dowodzi Jej wiara i modlitwa oraz tytuły: służebnicy słowa, niewiasty Eucharystii, służebnicy bliźnich, niewiasty rad ewangelicznych. Poświęcając sporo uwagi Maryi, rekolekcjonista zaznacza, że jest ona szczególnie bliska kapłanom: „Maryja, Matka kapłanów, zawsze przy nas trwa” (s. 131). Nauki rekolekcyjne zamyka „Przesłanie na dalszą drogę kapłańską” (s. 130-131). Na końcu książki załączono 3 fotografie, w tym dwie, które przedstawiają ks. bpa Deca podczas Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu w Przemyślu 14-16 października 2011 r.

Obfitą treść rekolekcji można by ująć w następujące bloki tematyczne: powołanie, wiara, modlitwa, posługa słowa i sprawowanie sakramentów, a szczególnie Eucharystii i pokuty, zwycięstwo nad złem, rady ewangeliczne, rola Maryi w życiu kapłana. W nauczaniu ks. bpa Deca dominują pozytywne treści, a w ich kontekście wskazuje także na takie niewłaściwe postawy lub zachowania, które zagrażają duchowości współczesnego kapłana, jak: rutyna, zaniedbywanie modlitwy, nieczystość, chciwość, brak pokory i posłuszeństwa. W nauczaniu ks. bpa Deca nie ma moralizatorstwa, przeciwnie – zawsze buduje duchowość na najgłębszych fundamentach słowa Bożego, a wnioski negatywne wyciąga z lekceważenia głoszonego kerygmatu. Pragnie, aby kapłani dziękowali za dary Boże, uznawali swoje przewinienia i porażki oraz gorąco się modlili „o Boże wsparcie” (s. 13-15).

Można powiedzieć, że jest to bardzo dobry wzór rekolekcji kapłańskich, które zawierają istotną i zawsze aktualną tematykę, ich treść jest zwięzła, interesująca, dobrze uporządkowana, podana w sposób jasny, przejrzysty i ciepły. Konferencje i homilie odznaczają się głębią teologiczną i mądrością pastoralną, wskazują na wielkie doświadczenie życiowe i realizm autora, który nazywa rzeczy po imieniu, a chociaż otwarcie wytyka wady i błędy, to zawsze budzi nadzieję i podnosi na duchu. Ks. bp Dec czerpie treści z Pisma Świętego, z tekstów objawionych wyprowadza główne myśli, o czym świadczy choćby już sam tytuł rekolekcji. Ważną rolę w tych ćwiczeniach odgrywają także nauczanie Kościoła, teologia, wypowiedzi wybitnych osób oraz interesujące, trafne i aktualne przykłady, podawane wszelako z umiarem. W ten sposób kaznodzieja wzmacnia swoją argumentację i motywację.

W sumie jest to całościowe, pełne, wielostronne i interesujące ujęcie rekolekcji kapłańskich. Mogą być one pomocne dla tych, którzy podejmują się tego dzieła, aby wiedzieli, jaką należy poruszać tematykę, bez której trudno mówić o pełnych ćwicze-

niach. Ks. bp Dec jest mistrzem głoszenia słowa Bożego, przekazuje obfite treści w sposób odpowiednio zacieśniony, dobrze podzielony, który jest wzorem przejrzystego i jasnego ich przekazywania. Wybiera bowiem najistotniejsze zagadnienia i ich aspekty, nie wdaje się w problemy peryferyjne, nie ulega pokusie wielowątkowości i „wszystkoizmu”. Można powiedzieć, że kieruje się starożytną zasadą retoryczną: Kto dobrze dzieli treść mowy, ten jasno mówi. Natomiast człowiek bez planu jest jak okręt bez steru. U podstaw dobrego kazania leży zawsze przejrzysta dyspozycja, która wskazuje na to, że mówca wie, co ma powiedzieć, i to właśnie mówi. Przeciwnie, wszelkie zagmatwanie w przekazie słowa Bożego utrudnia jego percepcję ze strony słuchaczy. Współcześni homileci powołują się nieraz na zdanie niemieckiego homilety Johanna Gottfrieda Herdera, który mówi do kaznodziejów: „Daruję chętnie wszystkie błędy, ale nigdy niedbałości w opracowaniu planu” (W. Schütz, *Probleme der Predigt*, Göttingen 1981, s. 211). Ks. bp Dec jest mistrzem przejrzystego mówienia, czego dobitnym przykładem jest omawiany zbiór konferencji rekolekcyjnych i wszystkie kazania z serii „Siejba słowa”. Jego homilie, kazania i konferencje charakteryzują się konsekwentnym podziałem problematyki, zawierają zasadnicze punkty i podpunkty, a także wyodrębniony wstęp i zakończenie. Ten ład ułatwia wiernym słuchanie i zapamiętanie słowa Bożego, a czytelnika szybko wprowadza w tok jednostki kaznodziejskiej.

Prezentując zebrane w książce rekolekcje kapłańskie, należy życzyć Księdzu Biskupowi dalszej twórczej działalności kaznodziejskiej dla dobra duchowieństwa i wiernych w Polsce i za granicą. Niech ta rekolekcyjna „siejba słowa” przynosi „plon stokrotny” (Mt 13, 8. 23), wydaje owoce wiary, nadziei i miłości w życiu Kościoła, narodu i ojczyzny.

Ks. Jan Twardy
Wyższe Seminarium Duchowne
w Przemyślu

Ks. Jerzy J a s t r z ę b s k i. *Paragraf w sercu. Kardynał Stefan Wyszyński o miłości i sprawiedliwości społecznej*. Kraków: Wydawnictwo UNUM 2014 ss. 431. ISBN: 978-83-7643-111-6

Autor książki, doktor homiletyki, kapłan archidiecezji warszawskiej, niniejszym ogłasza drukiem swoją rozprawę doktorską pt. *Troska Kościoła o miłość i sprawiedliwość społeczną w nauczaniu pasterskim kardynała Stefana Wyszyńskiego w okresie Wielkiej Nowenny (1957-1966)*, obronioną w 2013 r. na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie (352 ss. mps). Naukowe badania z historii kaznodziejstwa stanowią ważny krok w rozwoju homiletyki, są zawsze pouczające i aktualne. Tym